

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén,
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

10. hét

Az aggregált kínálat

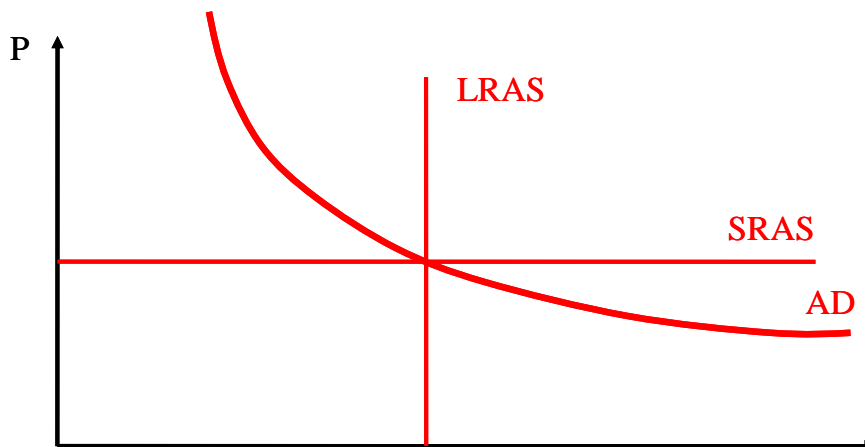
Tk.: 12. fejezet

Lovics Gábor

Vázlat

- Az aggregált kínálat modelljei
- A Phillips-görbe
- Az inflációs várakozások

Mit mondtunk eddig?

Az aggregált kínálat 4 rövid távú modellje

- A ragadós bérek modellje
- A téves helyzetmegítélés modellje
- Az információhiány modellje
- A ragadós árak modellje

$$Y = \bar{Y} + \alpha(P - P_e)$$

1. A ragadós bérek modellje

- Megfigyelés: a nominális bérek lassan változnak, különösen azokban az iparágakban, ahol erős szakszervezetek működnek.
- Ha nominális bérek merevek, az árszínvonal növekedése csökkenti a reálbéreket, és növeli a foglalkoztatottak, illetve a kibocsátás szintjét.

Formális összefüggések

$$W = w \times P_e$$

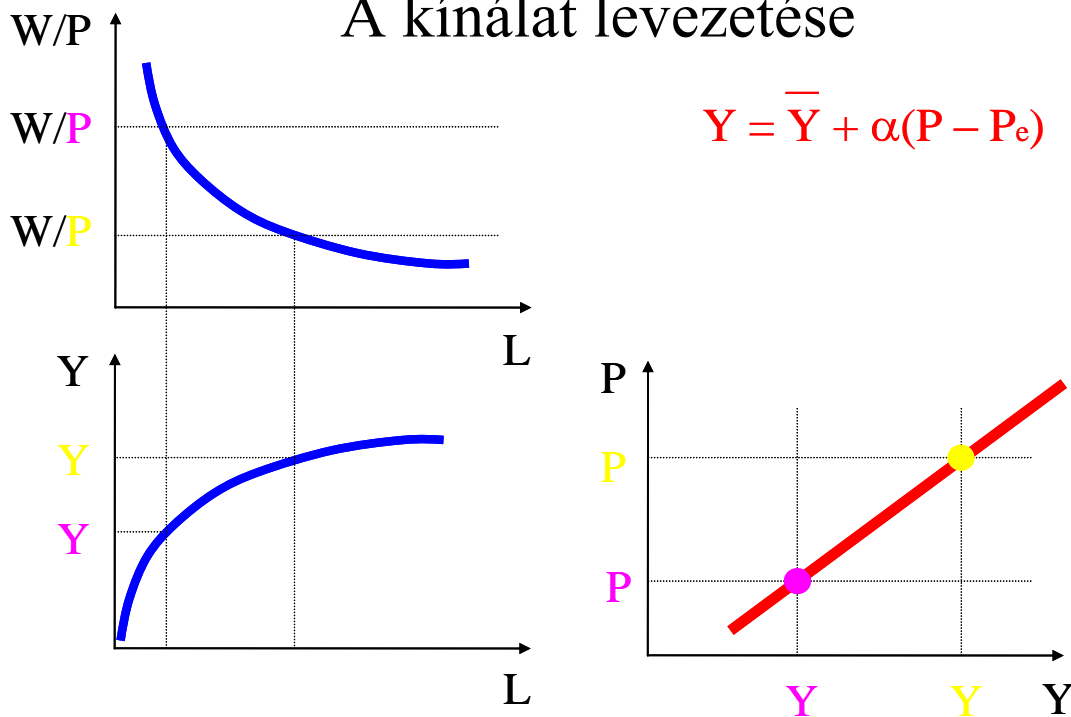
Nominális bér = tervezett reálbér x várt árszínvonal

$$W/P = w \times P_e/P$$

$$L = L_d(W/P)$$

$$Y = F(L)$$

A kínálat levezetése

2. A téves helyzetmegítélés modellje

- A munkapiacon a kereslet és kínálat mindig egyensúlyban van.
- A munkavállalók átmenetileg összetévesztik reálbért a nominálbérrel.

$$L_d(W/P) = L_s(W/P_e)$$

Formális átalakítások

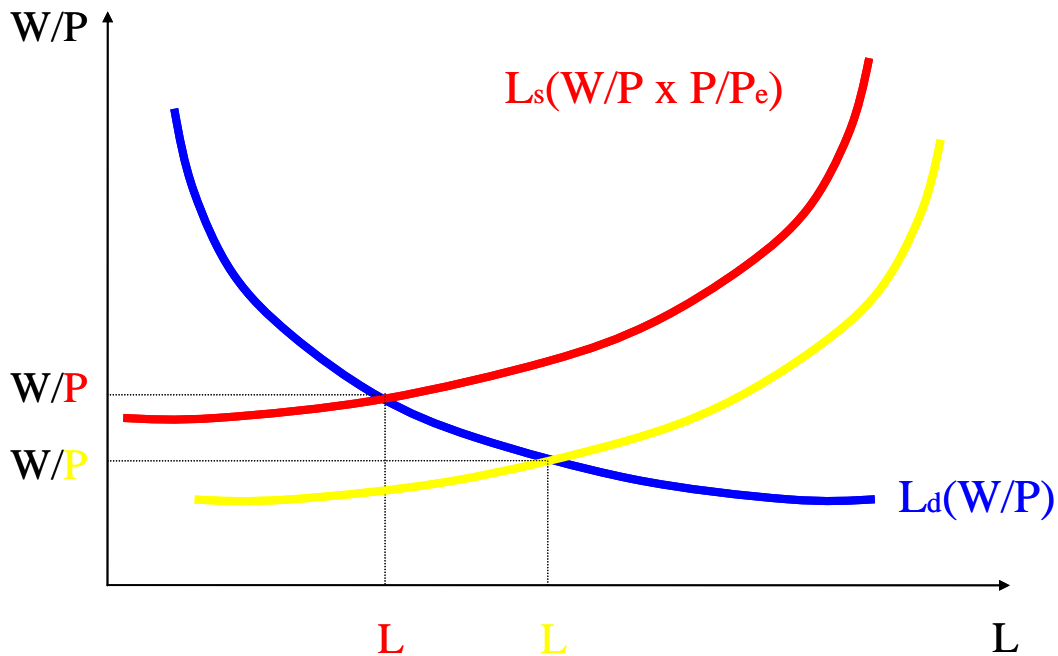
$$W/P_e = W/P \times P/P_e$$

$$L_d(W/P) = L_s(W/P \times P/P_e)$$

Az árszínvonal emelkedhet a munkások várakozásainak megfelelő módon és azzal eltérő mértékben.

Előbbi esetben semmi nem változik, utóbbi esetben a kínálati görbe eltolódik.

A munkapiaci egyensúly

Az első két modell tanulsága

- Az első két modellünkben a tökéletlen munkapiacból indultunk ki
- Mindkét esetben a vártnál nagyobb infláció alacsony reálbéreket és így magasabb kibocsátást eredményezett.
- Ezek szerint a magas kibocsátásnak alacsony reálbérrel kellene párosulnia, vagyis a modelljeink szerint a reálbér **kontraciklikus**.
- Ezt az eredményt nem támasztották alá az empirikus megfigyelések.

3. Az információhiány modellje

- A modellben mindenki egy terméket termel, de végtelen sok terméket fogyaszt
- A termelő figyelemmel kíséri saját terméke árváltozását, de korlátozottan figyeli a többi termék árának alakulását.
- Ha az árszínvonal változik, a termelő tévesen arra a következtetésre juthat, hogy az ő termékének relatív ára nőtt meg a többi termékhez képest (ha a várakozásoknál nagyobb mértékben nőtt az árszínvonal).
- Ha mindenki így gondolja, akkor a termelés meghaladhatja a potenciális kibocsátást.

4. A ragadós árak modellje

A modell feltevései:

- A vállalatok s hányada képes változtatni az árait, $1 - s$ hányada viszont nem.
- Magasabb árszínvonal (P) magasabb költségeket eredményez, ezért magasabb árszínvonal mellett magasabb lesz a vállalat termékének ára.
- Magasabb jövedelemszint (Y) növeli a vállalat terméke iránti keresletet, így annak árát is.

A modell formálisan

A vállalatok s hányada képes rugalmas árképzésre:

$$p = P + a(Y - \bar{Y})$$

A vállalatok $(1 - s)$ hányada nem tud rugalmasan árat változtatni, ezért az ő árképzésük:

Egyszerűsítő feltevés:

$$p = P_e + a(Y_e - \bar{Y}_e)$$

$$Y_e = \bar{Y}_e$$

így a második típusú árképzés:

$$p = P_e$$

A formális levezetés

$$P = sP_e + (1 - s)(P + a(Y - \bar{Y}))$$

$$sP = sP_e + (1 - s) a (Y - \bar{Y})$$

$$\mathbf{P = P_e + (1 - s) a/s (Y - \bar{Y})}$$

Az egyenletet átrendezve kapjuk, hogy

$$Y = \bar{Y} + \alpha(P - P_e),$$

ahol $\alpha = s/((1 - s)a$.

A modell magyarázata

$$P = P_e + (1 - s) a/s (Y - \bar{Y})$$

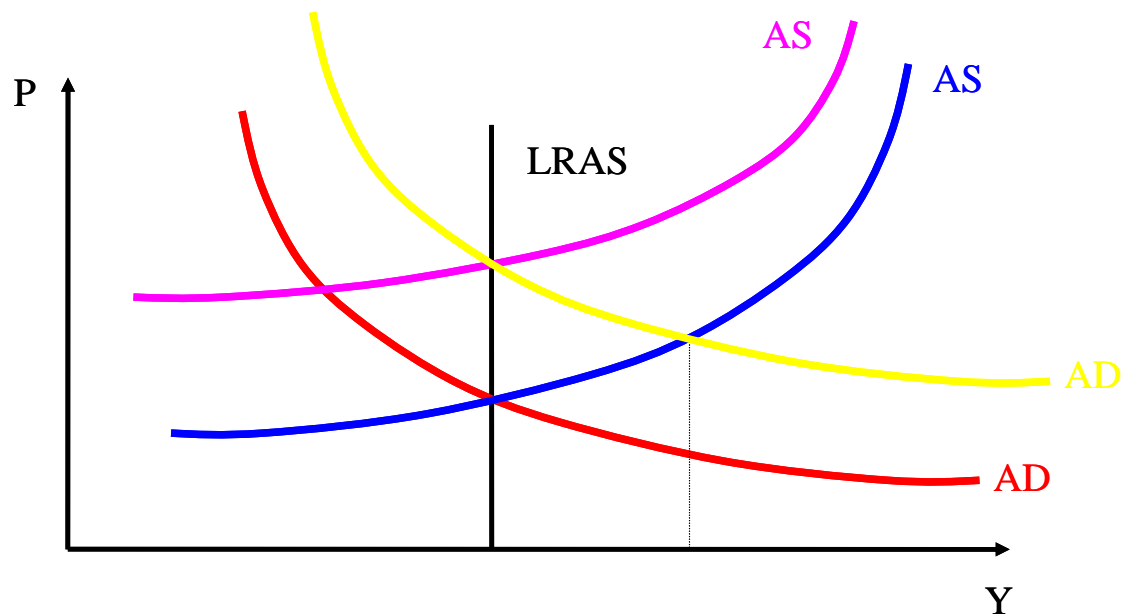
A képlet alapján az árszínvonal két okból nőhet:

- Nő a várt árszínvonal, ezért azok a cégek, amelyek nem tudnak rugalmasan alkalmazkodni az árakhoz, már most árat emelnek.
- Nő a kibocsátás, ezért azok a cégek, amelyek képesek változtatni az áraikon, magasabb árat állapítanak meg.

Mi történik a munkapiacra?

- Ha csökken a jövedelem, csökken a vállalatok terméke iránti kereslet.
- A vállalatok nem tudják változtatni áraikat, ezért ők kevesebbet fognak eladni, és kevesebb embert akarnak alkalmazni.
- Változatlan reálbérek mellett eltolódik a munka keresleti görbéje (szemben az első két modellel), és ezért a reálbérek csökkenni fognak.
- Vagyis ebben a modellben a reálbérek változhatnak **prociklikusan**.

Rövid táv és hosszú táv

A Phillips-görbe

A Phillips-görbe alapján az infláció három tényezőtől függ:

1. Várt infláció.
2. A munkanélküliség eltérése a természetes rátájától.
3. Kínálati sokkok.

Formálisan:

$$\pi = \pi_e - \beta(u - u_n) + \varepsilon$$

Az aggregált kínálattól a Phillips-görbéig

$$Y = Y + \alpha(P - P_e)$$

$$P = P_e + (1/\alpha)(Y - \bar{Y})$$

$$P - P_{-1} = P_e - P_{-1} + (1/\alpha)(Y - \bar{Y})$$

$$\pi = \pi_e + (1/\alpha)(Y - \bar{Y})$$

Okun törvényét felhasználva.

$$\pi = \pi_e - \beta(u - u_n)$$

$$\pi = \pi_e - \beta(u - u_n) + \varepsilon$$

Az adaptív várakozások

Adaptív várakozásokról akkor beszélünk, ha

$$\pi_e = \pi_{-1}$$

Ekkor a Phillips-görbe:

$$\pi = \pi_{-1} - \beta(u - u_n) + \varepsilon$$

alakú

Következtetések

$$\pi = \pi_{-1} - \beta(u - u_n) + \varepsilon$$

- Az inflációnak van egy tehetetlensége, magas lehet mindössze amiatt, hogy eddig magas volt.
- Az egyenlet második tagja a ciklikus munkanélküliség és az infláció között teremt kapcsolatot. Ha az inflációt ez a tag generálja, azt **keresletinflációnak** nevezzük.
- Ha az inflációt az egyenlet harmadik tagja, tehát a kínálati sokk generálja, akkor azt **költséginflációnak** nevezzük.

Áldozati ráta

- Az eddig tanultak alapján a gazdaságpolitikai döntéshozóknak az aggregált keresletre van hatásuk.
- Ha egy gazdaságpolitika az infláció leszorítását tűzi ki célul, akkor azt csak a munkanélküliség növelésével és a kibocsátás csökkenésével érheti el.
- A GDP-nek azt a százalékát, amely az infláció 1 százalékponttal való csökkentésekor elvész, áldozati rátának nevezzük.

Racionális várakozások és fájdalommentes dezinfláció

- Ha az inflációs várakozás nem a múltból örökölt adottság, akkor azt is befolyásolhatja a gazdaságpolitika.
- Az úgynevezett racionális várakozások modellje azt feltételezi, hogy a gazdasági szereplők minden általuk rendelkezésre álló információt felhasználnak annak érdekében, hogy megjósolják az inflációt.
- Ekkor egy hiteles gazdaságpolitikának elég megígérnie, hogy csökkenteni fogja az inflációt, és az magától csökkenni fog.